

KOPSAVILKUMS par 2007.-2013.gada plānošanas perioda darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” īstenošanu

Noslēguma ziņojums par 2007.-2013.gada plānošanas perioda **darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas”** (2007LV161PO001) īstenošanu Latvijā sagatavots saskaņā ar Regulas Nr.1083/2006¹ 67.pantu, un tā struktūra pamatā atbilst Regulas Nr.1828/2006 XVIII pielikumā noteiktajam, ka arī Eiropas Komisijas Slēgšanas pamatnostādņu 5.2.punktā noteiktajām.

Ziņojumā sniegtā informācija par ES fondu investīciju sniegumu pārlicinoši demonstrē **darbības programmas mērķu** sasniegšanu – efektīvi īstenojot investīciju projektus, sniegt atbalstu zinātnes, inovācijas un uzņēmējdarbības attīstībai, veicinot pētniecības un attīstības tehnoloģiju pānesi, stiprinot pētniecības un attīstības atbalsta un zinātnes infrastruktūru, sekmējot praktiskas ievirzes pētījumus, veicinot sadarbību starp uzņēmējiem un pētniekiem, atbalstot jaunu uzņēmumu veidošanos un atvieglojot pieeju finanšu resursiem.

ES fondu finansējums ir viens no būtiskākajiem investīciju avotiem Latvijas tautsaimniecībā, mazinot ekonomikas lejupslīdes negatīvo efektu krīzes laikā, gan stimulējot tautsaimniecības stabilizāciju un ekonomiskās izaugsmes atjaunošanos. Finanšu ministrijas analīzes dati liecina, ka laika periodā no 2011. līdz 2015.gadam ES fondu devums reālā iekšzemes kopprodukta pieaugumā vidēji bija aptuveni 1,3 procentpunkti.

Kopumā 25 darbības programmas aktivitāšu/apakšaktivitāšu ietvaros veiksmīgi īstenoti 4579 projekti par kopējo deklarējamo attiecināmo izdevumu summu 1 307,9 milj. *euro* jeb 127,8% no darbības programmā noteiktā, t.sk. ES fondu finansējums 878,6 milj. *euro* jeb 126,2% darbības programmā noteiktā. **Pateicoties mērķtiecīgiem risku vadības pasākumiem, Latvija ir spējusi investēt visu pieejamo ES fondu finansējumu, papildus uzņemoties arī valsts budžeta virssaistības, kas nodrošina 100% ES fondu investīciju ieguldīšanu Latvijas tautsaimniecībā ar ievērojamu rezervi risku kompensēšanai.**

Lielākai daļai **darbības programmas rādītāju** ir sasniegta vai pat pārsniegta sākotnēji plānotā vērtība un secināms, ka kopumā darbības programmas, t.sk. prioritāšu mērķi ir sasniegti. Rādītāju nesasniegšana galvenokārt skaidrojama ar to, ka kopš Valsts stratēģiskā ietvardokumenta 2007.-2013.gada periodam sagatavošanas 2007.gadā ir notikušas straujas izmaiņas sociāli-ekonomiskajā situācijā Latvijā pasaules finanšu krīzes iespaidā. Turklāt ekonomiku Latvijā ietekmē arī kopējā ģeopolitiskā situācija Pasaulē.

Izveidotā **ES fondu vadības un kontroles sistēma**, kas balstīta lielā mērā uz preventīviem pasākumiem, risku pārvaldību un pirmspārbaudēm (*ex ante* kontroles), kopumā nodrošināja sekmīgu un efektīvu darbības programmas ieviešanu Latvijā. Par to liecina arī Revīzijas iestādes atklātais kļūdas līmenis (par 2015. un 2016.gadā deklarētiem izdevumiem - 0,28%), kas ir ievērojami zemāks par Eiropas Komisijas noteikto būtiskuma sliekšni (2%).

Lai nodrošinātu efektīvas ES fondu vadības un kontroles sistēmas darbību **vadošā iestāde ir veikusi virkni būtiskus pasākumu ES fondu vadības un kontroles sistēmas pilnveidošanai** - stiprinājusi vadošās iestādes kontroles mehānisma ietvaros virsuzraudzību pār vadošās iestādes deleģētajām funkcijām un deleģēto funkciju pārbaudes rezultātā identificēto trūkumu novēršanu, sniegusi metodoloģisko atbalstu ES fondu vadībā iesaistītajām iestādēm, stiprinājusi sadarbību ar tiesībsargājošajām institūcijām, kā arī nodrošinājusi elektroniskās darba laika uzskaites sistēmas un atalgojuma daļas attiecināšanas ieviešana ES fondu vadībā iesaistītajās institūcijās.

Galvenie izaicinājumi ES fondu ieviešanā bija nepieciešamība pielāgoties jaunai ekonomiskai situācijai, iepirkumu problēmas (sūdzības, pārsūdzības, problēmas iepirkumu procedūras norisē), nepieciešamība stiprināt deleģēto funkciju uzraudzību. Globālās ekonomiskās krīzes iespaidā, kas smagi skāra Latvijas ekonomiku, ES fondi kļuva par galveno finanšu instrumentu ekonomiskās atveseļošanas sekmēšanā. Tika veikti grozījumi darbības programmā, pārskatīti ietekmes rādītāji, apzināti ES fondu ieviešanu ietekmējošie riski un veikti pasākumi to seku samazināšanai.

Balstoties uz 2007.-2013.gada plānošanas perioda pieredzi un veiktajiem izvērtējumiem, kā būtiska mācība no stratēģiskās plānošanas viedokļa ir nepieciešamība nodrošināt skaidru pasākumu mērķu un rādītāju

¹ 2006.gada 11.jūlija Padomes regula (EK) Nr.1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr.1260/1999

formulēšanu. Veiktie izvērtējumi par 2007.-2013.gada plānošanas perioda aktivitātēm atsevišķos gadījumos ir norādījuši uz vājo rādītāju saikni ar aktivitātes mērķi, kā arī šo rādītāju pārāk lielo atkarību no ārējiem faktoriem. Izrietoši no šiem secinājumiem vadošā iestāde ir rūpīgi sekojusi intervences loģikas nodrošināšanai 2014.-2020.gada plānošanas perioda darbības programmā "Izaugsme un nodarbinātība".

Ņemot vērā 2007.-2013.gada plānošanas perioda pieredzi, t.sk. sistēmiskā fondu vadībā, nonākts pie secinājuma, ka 2014.-2020.gada plānošanas periodā kā sadarbības iestāde darbosies tikai viena aģentūra, pretēji 2007.-2013.gada pieredzei, kur līgumu slēgšanā kā sadarbības iestādes darbojās sešas institūcijas. Tādējādi tiks nodrošināta iespēja daudz efektīvāk īstenot vienkāršošanas pasākumus, mazināt administratīvo slogu iesaistītajiem un sniegt maksimāli saprotamu atbalstu projektu īstenotājiem un interesentiem. Tāpat ir rasta iespēja centralizēt vadības informācijas sistēmas instrumentu un fokusēties uz e-kohēzijas maksimālu izmantošanu.

Būtiskākais turpmākais uzdevums ir pēcuzaudzības procesa uzraudzība, attiecīgi sniedzot regulāru metodoloģisko atbalstu ES fondu vadībā iesaistītajām iestādēm, kā arī 2007.-2013.gada plānošanas periodā gūtās pieredzes veiksmīgā pielietojumā 2014.-2020.gada plānošanas perioda vadībā. Tāpat tiks veikti atsevišķi *ex-post* izvērtējumi, kas nepieciešami turpmāku investīciju Latvijā mērķtiecīgā plānošanā un fokusēšanā, balstoties uz pierādījumiem par investīciju efektivitāti un ilgtspēju un labāko ieviešanas modeli.